

A HOLTAK HELYE

Dr. Arnold Fruchtenbaum

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS

I. A LÁTHATATLAN VILÁG

A. Seol

1. Az Írások
2. Következtetések

B. Hádész

1. Az Írások
2. A következtetések

C. Abaddon

1. Az Írások
2. Következtetések

D. A sírgödör

1. Az Írások
2. Következtetések

E. A mélység (abyss)

1. Az Írások
2. Következtetések

F. Tartarosz

1. Az Írások
2. Következtetések

G. Pokol

1. A szó eredete
2. A pokolbéli állapot

H. Gyehenna

1. A gyehenna fogalmának eredete
2. Az Írások
3. Következtetések

I. A tűznek tava

1. Az Írások
2. Következtetések

J. Ábrahám kebele

1. Az Írások
2. Következtetések

K. Paradicsom

1. Az Írások
2. Következtetések

L. Menny

1. A különbségek
2. Az Írások
3. Következtetések

M. Az új Jeruzsálem

1. Az Írások
2. Következtetések

N. Következtetések

1. A seol és hádész kifejezésekkel kapcsolatban
2. A gyehenna és a tűznek tava kifejezések
3. A menny

II. A HOLTAK HELYE AZ ÓSZÖVETSÉGBEN

- A. Az Írások
- B. Ádámtól a Messiás mennybemeneteléig tartó helyzet

III. A HOLTAK HELYE MA

- A. A hívők
 - 1. A Messiás halála
 - 2. A Messiás alászállása
 - 3. A Messiás mennybemenetele
- B. A nem hívők

IV. A HOLTAK HELYE A JÖVŐBEN

- A. A hívők jövője
 - 1. A messiási királyság
 - 2. Az örök rend
- B. A nem hívők jövője
 - 1. Az örök állapot
 - 2. Az Írások
 - 3. Leíró kifejezések
 - 4. A nem hívők állapota a tűznek tavában
 - 5. Következtetések
 - 6. Az időtartam

V. A HOLTAK HELYÉRE VONATKOZÓ HAMIS NÉZETEK

- A. A limbus infantum tanítása
- B. A purgatóriumról szóló tanítás
 - 1. A purgatórium fogalma
 - 2. A purgatórium tanításának feltételezett alátámasztása
 - 3. A purgatórium tanításának bírálata

Lőn pedig, hogy meghala a koldus, és viteték az angyaloktól az Ábrahám kebelébe. Lukács 16:22

BEVEZETÉS

A holtak helyének témáját öt fő kategóriában vitatjuk meg.

I. A LÁTHATATLAN VILÁG

Az első fő kategória a láthatatlan világ. A héber Ószövetségben és a görög Újszövetségben összességében tizenhárom különböző kifejezés jellemzi a láthatatlan világot. Ezeket a kifejezéseket meg kell értenünk ahhoz, hogy teljes mértékben megértsük a holtak helyét és a láthatatlan világot.

A. Seol

Az első kifejezés a héber *seol* szó.

1. Az Írások

Az Ószövetség összesen hatvannégyszer utal erre a helyre, tehát elég terjedelmesen használják ezt a kifejezést. Nem tudjuk itt felsorolni mind a hatvannégy előfordulást, de a szó használata végig előfordul az Ószövetségben, és nem csupán bizonyos szerzőkre vagy korszakokra korlátozódik. Mózes könyvei közül a seol szó I., IV. és V. könyvekben említik. A történelmi könyvek közül megemlíti I. Sámuel, II. Sámuel, és I. Királyok. A költészeti könyvekben szerepel Jóbban, Zsoltároknak, Példabeszédekben, Prédikátor könyvében, és az Énekek Énekében. A főbb próféták közül szerepel Ézsaiás és Ezékiel könyvében. A kisebb próféták közül a seol szó szerepel Hóseás, Ámos, Jónás, és Habakuk könyvében. A seol jól ismert hely az ószövetségi történelem kezdetétől annak végéig.

2. Következtetések

A hatvannégy említés alapján hat következtetést vonhatunk le arra nézve, hogy mi is a seol. Először is, az ószövetségi időszakban a seol olyan hely volt, ahova halálukkor az igazak és gonoszok egyaránt kerültek (Zsoltárok 89:49). Az igazak, az ószövetségi szentek a seolba kerültek a következő versek szerint: I. Mózes 37:35, 42:38, 44:29,31, Jób 14:13, Zsoltárok 16:10 és Jónás 2:2. A gonoszok is a seolba szállnak alá IV. Mózes 16:30,33, Jób 24:19, Zsoltárok 9:18, 49:15 és Ezékiel 32:21 szerint.

A második következtetés az, hogy ez a hely a nem hívők számára borzalmasabb hely, mint a hívők számára. Bár az Ószövetségben mind a hívők, mind a nem hívők a seolba kerültek, a nem hívők számára ez sokkal borzasztóbb hely volt, mint a hívők számára. (Jób 24:19, Zsoltárok 9:18, 49:15).

A harmadik következtetés az, hogy a seolban különböző szintek vagy rekeszek vannak. Mivel utalásokat találunk a *seol mélyére*, ez azt tanítja, hogy a seolban különböző szintek vagy különböző rekeszek vannak. (V. Mózes 32:22, Zsoltárok 86:13).

A negyedik, a seolra vonatkozó következtetés az, hogy a seol iránya mindig lefelé vezet. Amikor az emberek a seolról beszéltek, mindig lent lévő helyről beszéltek (I. Mózes 37:35, 42:38, 44:29,31, IV. Mózes 16:30,33, I. Sámuel 2:6, I. Királyok 2:6,9, Jób 7:9, 11:8, 17:16, 21:13, Zsoltárok 30:4, Példabeszédek 5:5, 7:27, 15:24, Ézsaiás 5:14, Ezékiel 32:21, Ámos 9:2).

Az ötödik következtetés az, hogy a seol a tudatosság helye volt. Azok, akik alászáltak a seolba, tudatos állapotban voltak. (Ézsaiás 14:9-10, Jónás 2:3).

A hatodik seolra vonatkozó következtetés az, hogy a seol nem esett Isten hatáskörén kívülre (Jób 26:6, Zsoltárok 139:8, V. Mózes 32:22).

A seol szó tehát a láthatatlan világra használt főbb kifejezés volt.

B. Hádész

A második kifejezés a láthatatlan világra a görög hádész szó, s ezért ezt a szót csak az Újszövetségben találjuk.

1. Az Írások

A hádész szót tíz újszövetségi rész említi.

Máté 11:23: *a pokolig (hádész) fogsz megaláztatni*

Máté 16:18: *a pokol (hádész) kapui*

Lukács 10:15: *a pokolig (hádész) fogsz lealáztatni*

Lukács 16:23: *a pokolban (hádész) felemelé az ő szemeit*

Apostolok cselekedetei 2:27 Zsoltárok 16:10 verset idézi: *nem hagyod az én lelkemet a sírban (hádész)*

Apostolok cselekedetei 2:31: *az ő lelke nem hagyott a sírban (hádész)*

Jelenések 1:18 a Messiásról szólva ezt írja: *nálam vannak a pokolnak és a halálnak (hádész) kulcsai*

Jelenések 6:8: *annak a neve halál, és a pokol (hádész)*

Jelenések 20:13: *a halál és a pokol (hádész) is kiadá a halottakat*

Jelenések 20:14: *A pokol pedig és a halál (hádész) vettetének a tűznek tavába.*

2. A következtetések

Az Újszövetségben szereplő, a hádészra tett tíz utalásból hét dologra következtethetünk.

Először is, a hádész ugyanaz, mint a seol. A hádész a görög szó az ószövetségi seol szóra, tehát minden, ami a seolra igaz, automatikusan igaz a hádészra is. Ez nyilvánvaló abból a tényből, hogy amíg Zsoltárok 16:10 a seol kifejezést használta, amikor az Újszövetségben idézik ezt a verset (Apostolok Cselekedetei 2:27,31), akkor hádésznek nevezik. A seol és a hádész tehát egy és ugyanaz, a seol a héber szó, a hádész pedig a görög.

A második következtetés az, hogy ez a hely az igazak és gonoszok számára egyaránt fenntartott hely. Lukács 16:19-31-ben a gonosz gazdag ember a hádészban van. Az igaz Jézia (Jézus) is a hádészban volt Apostolok Cselekedetei 2:27,31 szerint.

Harmadszor, a hádész két fő rekeszre oszlik (Lukács 16:19-31). A nem hívők számára fenntartott rész neve maga a hádész, a hívők számára fenntartott rész neve pedig *Ábrahám kebele*. Ebben a tanulmányban később bővebben írunk még erről a témáról.

A negyedik következtetés az, hogy bár mind a hívők, mind a nem hívők a hádészba kerültek, különösen súlyos volt ez a nem hívők számára (Máté 11:23, Lukács 10:15, 16:19-31).

Az ötödik következtetés az, hogy a hádész iránya mindig lenti, sosem fenti (Máté 11:23, Lukács 10:15).

A hatodik következtetés az, hogy a tudatosság, és nem a tudatlanság helye volt (Lukács 16:19-31).

A hetedik következtetés az, hogy a hádész átmeneti állapot. Nem az örök állapot, csupán csak átmeneti (Jelenések 20:11-15).

C. Abaddon

A harmadik bibliai kifejezés a láthatatlan világra az *abaddon*. Ez egy héber szó, amelynek jelentése „pusztulás”. Mivel héber kifejezésről van szó, egy kivétellel az összes példa az Ószövetségben szerepel.

1. Az Írások

Az Írás ezt a szót összesen hétszer használja.

Jób 26:6: *Az alvilág (abaddon) mezítelen előtte*

Jób 28:22: *A pokol (abaddon) és halál azt mondják*

Jób 31:12: *Mert tűz volna ez, a mely pokolig (abaddon) emésztene*

Zsoltárok 88:12: *Beszélik-é a koporsóban a te kegyelmedet, hűségedet a pusztulás (abaddon) helyén?*

Példabeszédek 15:11: *A sír (seol) és a pokol (abaddon) az Úr előtt vannak;*

Példabeszédek 27:20: *Mint a sír (seol) és a pokol (abaddon) meg nem elégednek*

Jelenések 9:11: *a mélység angyalát* héber nevén *Abaddonnak*, görög nevén *Apollionnak* nevezi. A görög szónak ugyanaz a jelentése, mint a héber szónak: vesztő (pusztulás).

2. Következtetések

Ebből a hét használatból három következtetést vonhatunk le. Először is, a hét használatból három párhuzamos a seollal (Jób 26:6, Példabeszédek 15:11 és 27:20). Mind a hat ószövetségi utalás költészeti könyvekben szerepel. A zsidó költészet nem ritmusokra és rímekre alapul, hanem párhuzamokra. Így ebben a három esetben a seol párhuzamban áll az abaddonnal, vagy az abaddon áll párhuzamban a seollal.

A második következtetés az, hogy ezt a kifejezést csakis negatív értelemben használják. Egyetlen pozitív utalás sincs az abaddonra; mindegyikhez negatív jelentés kötődik.

A harmadik következtetés az, hogy az abaddon a héber elnevezés a nem hívők seolban vagy hádészben elfoglalt helyére. Rámutattunk, hogy a hádész két fő részből áll: egy oldal az igazaknak és egy oldal a gonoszoknak. Az abaddon a seol vagy hádész a nem hívők által elfoglalt oldalának héber neve.

D. A sírgödör

A negyedik szó a láthatatlan világra a sírgödör. Ez egy ószövetségi név a láthatatlan világra.

1. Az Írások

Összesen huszonhárom utalást találunk a sírra. Itt nem soroljuk fel mindegyiket, ám a következő könyvekben találjuk őket: Jób, Zsoltárok, Példabeszédek, Ézsaiás és Ezékiel – ezekből is a legtöbb utalást Ezékiel könyvében találjuk.

2. Következtetések

A huszonhárom utalásból három következtetést vonhatunk le. Először is, az abaddon szóhoz hasonlóan ezt a szót is mindig negatív értelemben használja az Írás. A sírgödör felől sosem látunk semmi pozitívot, csakis negatívot.

Másodszor, az iránya minden esetben lefelé mutat, soha nem felfelé.

A harmadik következtetés az, hogy a sírgödör kifejezés a seol vagy hádész nem hívők oldalának leíró kifejezése, így a sír kifejezés szinonim az abaddonnal. Az utóbbi tulajdonnév, az előbbi pedig leíró név.

E. A mélység (abyss)

A ötödik kifejezés a láthatatlan világra a mélység (abyss) szó. Az abyss szó gyökere olyan fogalmakban rejlik, mint a „túlvilág”, „feneketlen”. Az abyss görög szó, ezért csakis az Újszövetségben található meg.

1. Az Írások

Ezt a szót kilenc részben találjuk, és a kilencből hét a Jelenések könyvében szerepel.

Lukács 8:31: *És kéri őt, hogy ne parancsolja nekik, hogy a mélységbe menjenek.*

Róma 10:7: *Kicsoda száll le a mélységbe?*
 Jelenések 9:1: *a mélység kútjának kulcsa*
 Jelenések 9:2: *Megnyitá azért a mélységnek kútját*
 Jelenések 9:11: *a mélység angyala*
 Jelenések 11:7: *a mélységből feljövő fenevad*
 Jelenések 17:8: *A fenevad a mélységből jő fel*
 Jelenések 20:1: *a mélységnek kulcsa*
 Jelenések 20:3: *és veté őt a mélységbe.*

2. Következtetések

Ebből a kilenc, a mélységre tett utalásból három következtetést vonhatunk le.

Az első következtetés az, hogy az irány mindig lefelé mutató.

Másodszor, ez a kifejezés sosem kapcsolódik emberi lényekhez; az Antikrisztus kivételével mindig bukott angyalokhoz kötődik. Mivel az Antikrisztus Sátán hatalma által fogan, ő is angyali lényekhez kötődik, így a mélységhez is.

A harmadik következtetés, amit levonhatunk a mélységgel kapcsolatban, az, hogy a mélység a seolnak vagy hádésznak azon része, amely a bukott angyalok fogságának átmeneti helye. Amikor emberekből démonokat űznek ki, néha egy átmeneti időt töltenek a mélységben, majd szabadon eresztik őket. Ez tehát mindig a fogság átmeneti helye. Sátán is a mélységben lesz fogva tartva, ám még neki is csupán átmeneti helye lesz ez ezer évig (Jelenések 20:3).

F. Tartarosz

A hatodik kifejezés, amely a láthatatlan világról szól, a görög tartarosz szó.

1. Az Írások

Ezt a szót az Írásnak egyetlen egy versében találjuk meg, II. Péter 2:4-ben: *Mert ha nem kedvezett az Isten a bűnbe esett angyaloknak, hanem mélységbe taszítván, a sötétség lánczaira adta oda őket, hogy fenntartassanak az ítéletre.*

2. Következtetések

Ebből az egy versből öt dologra következtethetünk. Először is, a *sötétségnek* nevezi, tehát negatív tartalmat kap.

Másodszor, ez a bukott angyalok helye.

Harmadszor, Noé révén kötődik a bukott angyalokhoz. Míg a mélység (az abyss) általánosságban kötődik a bukott angyalokhoz, addig a tartarosz azokhoz a bukott angyalokhoz kötődik, akik valamiképpen Noé idejével állnak kapcsolatban.

A negyedik következtetés az, hogy az ebben a versben említett angyalok nyilvánvalóan ugyanazok az angyalok, akikről Júdás 6-7 szól. A II. Péter 2:4 és a Júdás 6-7 között fennálló kapcsolat miatt ezek az angyalok ugyanazok, mint akiket I. Mózes 6. *Isten fiainak* nevez, akik házasságra léptek az emberi fajból való nőekkel azért, hogy megrontsák az asszony magját.

Az ötödik következtetés az, hogy a tartarosz a seolnak vagy hádésznak azon része, amely állandó fogságul szolgál az I. Mózes 6-ban vétkezett bukott angyaloknak. Amíg a mélység a bukott angyalok fogságának átmeneti helye, az a hely, ahonnan és ahova a bukott angyalok jönnek-mennek egy-egy időszakra, addig a tartarosz más; a fogságnak az állandó helye. Ezeket az angyalokat sosem engedik szabadon ebből a fogságból, hanem végül a tartaroszból a tűz tavába kerülnek. Ezek az angyalok már soha többé nem lesznek szabadok. Azért tartják ezeket a bukott angyalokat ilyen különleges helyen, a tartaroszban, mert bűnük is különleges természetű volt. Ők azok, akik I. Mózes 6. szerint férfi alakot öltöttek magukra és házasságra léptek az emberi fajból való asszonyokkal azért, hogy az asszony *magját*, amelyet I. Mózes 3:15-ben megígért, megrontsák. Ezáltal egy groteszk fajt hoztak létre. Ennek a groteszk fajnak

a léte miatt érte el az emberi gonoszság a csúcspontját, ami szükségessé tette egyetlen család, Noé családjának kivételével az egész emberi faj világméretű vízözön általi pusztulását. A tartarosz tehát a seolnak vagy hádésznek azon része, amely az I. Mózes 6-ban vétkezett bukott angyalok állandó fogságának helye.

G. Pokol

1. A szó eredete

A hetedik kifejezés a pokol. Az angol nyelvben ez a szó (hell) germán eredetű, jelentése „elrejtteni, elbújni” vagy „betakarni”. (A magyar pokol szó szláv eredetű, jelentése sötétség, szurok – szerk.). Az Írásban nincs különleges héber vagy görög kifejezés a pokol szóra. Talán nem ez a legjobb szó, de az angol (és magyar) nyelvben ezt a szót ismerik széles körben, ezért ezt használták. Ismétlem, sem a héber, sem a görög nyelvben nincs ehhez hasonló egyes számú szó, amelynek jelentése „pokol”. A pokol fogalma némileg összevág a seolról és hádészről alkotott fogalmakkal, és teljesen összevág a sírgödör és az abaddon fogalmával. Bár az Írás tehát nem használja magát a „pokol” szót, a pokolról alkotott fogalmak teljes mértékben biblikusak. Amit az emberek pokolnak neveznek, azt az Ószövetség abaddonnak vagy sírgödörnek nevezi, a seol vagy hádész nem hívőknek fenntartott részének.

Annak alapján, amit az előzőekben már elmondtunk a seol vagy hádész nem hívőknek fenntartott részével kapcsolatban, valamint az abaddonnal és a sírgödörrel kapcsolatban, a pokol csakis megváltatlan emberi lényeket tartalmaz. Nem tartoznak ide a bukott angyalok, hiszen ők két másik helyen, a mélységben (abyss) és a tartaroszban vannak. A pokol tartalmazza a seollal és hádésszel kapcsolatos fogalmak egy részét, és teljesen azonos az abaddon és sírgödör fogalmával, viszont a mélységre és tartaroszra vonatkozó fogalmaktól teljesen eltér, hiszen a két utóbbi hely kizárólag a bukott angyalok számára van fenntartva.

2. A pokolbéli állapot

Az abaddonról és sírgödőről ismert tények alapján meghatározhatjuk, hogy milyen állapotban vannak azok, akik a pokolban vannak.

Először is árnyakként léteznek, s nem is valóságosabbak az árnyaknál. Amikor a Biblia a seol nem hívőknek fenntartott részén lévő embereket jellemzi, akkor azzal a héber szóval írja le őket, amelynek a jelentése „árnyak”. (Példabeszédek 9:18, Ézsaiás 14:9).

Másodszor, az ott lévők gyötrődnek (Lukács 16:23-25).

Az alapján, amit az abaddonról és a sírgödőről tudunk, a pokolról három dolgot mondhatunk el. Először is, teljes mértékben hiányzik onnan az igazságosság. Másodszor, olyan hely, amely el van választva Istentől. Harmadszor, az ítélet helye.

H. Gyehenna

A nyolcadik kifejezés a láthatatlan világra a *gyehenna* szó, ami görög kifejezés. Erről a helyről három dolgot kell tudnunk.

1. A gyehenna fogalmának eredete

Az első pont az eredeti fogalmat érinti. Bár a gyehenna kifejezés görög, a fogalom eredete a héber nyelvből származik. Valójában két héber szó kombinációja. Az első szó a *gei* a második pedig a *hinnom*; a *Gei Hinnom* jelentése „Hinnom völgye”, ami egy Jeruzsálem falain kívül található völgy. Hinnom völgye körbeveszi Jeruzsálemet, a városfal nyugati oldalától a déli oldaláig terjed, ahol is egy másik völgybe torkollik, a Kidron völgyébe, amely a város keleti oldaláról indul.

Az Ószövetség idején Hinnom völgye volt az a hely, ahol Izrael gonosz királyainak némelyike emberáldozatot gyakorolt. Az emberáldozat gyakorlata azt jelentette, hogy ezen a helyen elégették az embereket (II. Királyok 23:10, II. Krónika 28:3, 33:6, Ézsaiás 30:33,

Jeremiás 7:31-32, 19:1-15). Az újszövetségi gyehenna szó tehát a héber Gei Hinnom szóból ered. Az ószövetségi fogalom az emberek fizikai megégetéséről a gyehenna szóval átmegy az újszövetségi fogalomba, amellyel a láthatatlan világot és az emberek örök égését jellemzik.

2. Az Írások

A gyehennával kapcsolatos második dolog az Írásokra vonatkozik. Az Írásokban tizenkét utalást találunk a gyehennára. Ebből tizenegy utalás az evangéliumokban szerepel, egy pedig azokon kívül.

Máté 5:22: *Bolond, méltó a gyehenna tüzére.*

Máté 5:29: *semhogya egész tested a gyehennára vettessék.*

Máté 5:30: *egész tested a gyehennára vettessék.*

Máté 10:28: *attól féljeteinkább, a ki mind a lelket, mind a testet elvesztheti a gyehennában.*

Máté 18:9: *hogya nem két szemmel vettetned a gyehenna tüzére.*

Máté 23:15: *a gyehenna fiává teszitek őt*

Máté 23:33: *miképpen kerülitek ki a gyehennának büntetését?*

Márk 9:43: *két kézzel mended a gyehennára.*

Márk 9:45: *két lábbal vettetned a gyehennára*

Márk 9:47: *két szemmel vettetned a tüzes gyehennára*

Lukács 12:5: *Féljeteinkattól, a ki minekutána megöl, van arra is hatalma, hogya a gyehennára vessen.*

Jakab 3:6: *magya is lángba boríttatván a gyehennától.*

3. Következtetések

A harmadik dolog a gyehennával kapcsolatban az, hogya ebből a tizenkét újszövetségi utalásból négy következtetést vonhatunk le.

Először is, a gyehenna az elveszettek örök lakhelye, mind az angyaloké, mind pedig az embereké.

A második következtetés a gyehennáról az, hogya a büntetés magában foglalja a lelket és a testet is. Ezért nem szabad a gyehennát „pokol”-ként fordítani, vagy azzal egyenlővé tenni. A pokol – ahogyan azt az alábbiakban látni fogjuk – átmeneti hely, és kizárólag a lélek számára van fenntartva, ám a gyehenna örök hely, és mind a testet, mind pedig a lelket tartalmazza.

A harmadik következtetés az, hogya a gyehenna örök gyötrődés helye. A pokol átmeneti, ám a gyehenna örök hely.

A negyedik következtetés az, hogya a gyehennát a tűzzel kötik össze, és a tűz a gyötrelem forrása.

I. A tűznek tava

A kilencedik kifejezés a láthatatlan világra *a tűznek tava*.

1. Az Írások

Az Írás négy részében találunk rá utalást, mindegyik a Jelenések könyvében szerepel.

Jelenések 19:20 arról szól, hogya *megfogaték a fenevad, és ő vele együtt a hamis próféta ...ők ketten elevenen a kénkövel égő tüzes tóba vettetének.*

Jelenések 20:10 kijelenti, hogya Sátán *vetteték a tűz és kénkö tavaiba.*

Jelenések 20:14: *A pokol (halál) pedig és a halál (hádész) vettetének a tűznek tavaiba.*

Jelenések 21:8: leírja, hogya *a tűznek tava a második halál.*

2. Következtetések

Ebből a négy bibliai utalásból négy következtetést vonhatunk le.

Először is, *a tűznek tava* minden elveszett lény örök lakhelye, angyaloké és embereké egyaránt.

Másodszor, a büntetésben a lélek és a test egyaránt részt vesz. A halál és hódész *a tűznek tavába* vettetnek. A pokol (halál) az ember anyagi részére utal, vagyis a testre; a hódész pedig az ember anyagtalan részére, vagyis a lelkére és a szellemére. A *tűznek tava* tehát a büntetés helye mindkettő számára.

A harmadik következtetés az, hogy a *tűznek tava* azonos a gyehennával. A gyehenna az egyik kifejezés, a *tűznek tava* pedig a másik, ám mindketten ugyanarra a dologra utalnak.

A negyedik következtetés az, hogy a tűz tavához kapcsolódik a tűz és a kénkö, mint a szenvedés, gyötrődés forrása.

J. Ábrahám kebele

A tizedik kifejezés az *Ábrahám kebele* kifejezés.

1. Az Írások

Bár a rabbinikus írásokban ez igen gyakori kifejezés, az Írásokban csak Lukács 16:22-23-ban találjuk: *Lőn pedig, hogy meghala a koldus, és vitették az angyaloktól az Ábrahám kebelébe; meghala pedig a gazdag is, és eltemették. és a pokolban felemelé az ő szemeit, kínokban lévén, és látá Ábrahámot távol, és Lázárt annak kebelében.*

2. Következtetések

Bár ezt a kifejezést csak ebben a két versben látjuk, mégis hat következtetést tudunk levonni ezekből.

Először, Ábrahám kebele csakis az igazak helye; Ábrahám kebelében nincsenek gonoszok (nem hívők).

Másodszor, a pokollal határos. Nem maga a pokol, ám annak szomszédságában található, így azok, akik a pokolban vannak, mint például *a gazdag ember*, látják, hogy mi történik Ábrahám kebelében, bár számukra lehetetlen oda kerülni.

A harmadik következtetés az, hogy bár a pokol és Ábrahám kebele egymás mellett vannak, egy átkelhetetlen szakadék áll a kettő között. Bár mindkét oldal látja a másikat, és az ott lévők tudnak egymással beszélgetni, nem mehetnek át az egyik oldalról a másikra.

A negyedik, Ábrahám kebele a seol vagy hódész azon része, amely az igazak számára van fenntartva, míg a pokol nem hívő emberek számára fenntartott hely.

Az ötödik következtetés Ábrahám kebelével kapcsolatban az, hogy ez a kifejezés egy szófordulat, ami egy lakomán, ünnepen résztvevő vendéget ír le, aki felebarátja keblére dől. Ahogyan János evangéliumában János Jesua keblére dőlt pészah ünnepekor, Lázár is ezt teszi Ábrahám kebelén. Ez tehát szófordulat, amely egy lakomán résztvevő vendéget ír le, aki felebarátja vagy vendéglátója keblére dől.

A hatodik dolog Ábrahám kebelével kapcsolatban az, hogy a halál utáni áldott állapotot szimbolizálja. Bár Lázár nem élt jól az anyagi világban, halála után valóban áldásos állapotban volt.

K. Paradicsom

A láthatatlan világra vonatkozó tizenegyedik kifejezés a *paradicsom* szó. A görög szó, valamint annak héber megfelelője azt jelenti, hogy „királyi park” vagy „kert”.

1. Az Írások

Kizárólag újszövetségi kifejezés, és csupán három részben található meg. Az első, Lukács 23:43, amikor Jézus azt mondta a kereszten haldokló embernek: *Ma velem leszel a paradicsomban.*

A második rész II. Korinthus 12:4-ben található, ami leírja, hogy Pál elragadtatott a *paradicsomba*.

A harmadik rész Jelenések 2:7, ami a jövőről szól: *az élet fájáról, a mely az Isten paradicsomának közepette van*.

2. Következtetések

Ebből a három részből négy következtetést vonhatunk le a paradicsommal kapcsolatban.

Először is, ez a kifejezés az igazak tartózkodási helyére utal, függetlenül attól, hogy hol van ez a hely az idő adott pillanatában. Lukács 23:43-ban ez ugyanaz a hely, mint Ábrahám kebele, mert akkor minden igaz *ember* a seol vagy hádész igazak számára fenntartott részébe került, amit Ábrahám kebele vagy paradicsom néven ismertek. Jézus haláláig a paradicsom Ábrahám kebelében volt.

Másodszor, II. Korinthus 12:4 szerint a paradicsom ma a mennyben van. Jézus mennybemenetele után Ábrahám kebele megszűnt. A hívők többé nem szállnak alá Ábrahám kebelébe, hanem közvetlenül a mennybe mennek. Ma a hívő lakhelye a menny, tehát a paradicsom most már a mennyben van.

A harmadik írásrész, Jelenések 2:7 a jövőről szól, amikor is a paradicsom az *új Jeruzsálemben* lesz, ami egyben azt is jelenti, hogy a paradicsom tartózkodási helye ismét megváltozik. Mivel a messiási királyság után az új földön az új Jeruzsálem lesz minden hívő lakhelye, így a paradicsom is az új Jeruzsálemben lesz.

Összefoglalva tehát, Ádámtól Jézus mennybemeneteléig a paradicsom Ábrahám kebelében volt. Jesua mennybemenetelétől a millennium végéig a paradicsom a mennyben van. A millenniumot követően az örökkévalóságban a paradicsom az új Jeruzsálemben lesz az új földön.

L. Menny

A láthatatlan világra használt másik kifejezés a „menny”. A mennyről három pontban beszélünk.

1. A különbségek

Az első pont az, hogy a Biblia három különböző mennyről (magyarban égről) ír. Nem mind a három kapcsolatos a láthatatlan világgal. Az első ég (menny) az atmoszféra (levegőég), mert ez az a menny, ahol a madarak szállnak (I. Mózes 1:20,26, Jeremiás 4:25, Aggeus 1:10, Máté 8:20, 13:32, Apostolok cselekedetei 10:12, 14:17).

A második eget, mennyet „úrnek” nevezzük. Ez az a ég, ahol a nap, a hold, a csillagok vannak (I. Mózes 1:14-18, 22:17, 26:4, Máté 24:29, Zsidókhöz írt levél 11:12, Jelenések 6:13). Az első és második ég, menny nem része a láthatatlan világnak, mindkettő látható.

A *harmadik ég (menny)* azonban része a láthatatlan világnak. Ez Isten tartózkodási helye, ez az a hely, ahol Isten lakozik (II. Korinthus 12:1-4).

2. Az Írások

A második pont a mennyel kapcsolatban az, hogy összességében harminckilenc hely van az Írásban, amelyek a harmadik mennyről szólnak. Az Ószövetségben megtalálható I. Mózes, V. Mózes, I. Királyok, II. Királyok, II. Krónika, Jób, Zsoltárok, Prédikátor, Ézsaiás, Dániel és Ámos könyvében. Az Újszövetségben a harmadik menny megtalálható Máté, Márk, Lukács, János, Apostolok Cselekedetei, II. Korinthus, Efézus, Kolossé, I. Thesszalonika, Zsidókhöz írt levél, és I. Péter könyveiben.

3. Következtetések

A harmadik mennyre tett harminckilenc utalásból összesen nyolc következtetést vonhatunk le.

Először is, a harmadik menny létere, Isten lakhelyére szemtanúk tettek bizonyosságot, hiszen vannak szemtanúk, akik látták a harmadik mennyet. Jesua, aki onnan jött, bizonyosságot tett létezéséről (János 6.); Pál elragadtatott a harmadik mennybe (harmadik égbe), ahol különleges kijelentést kapott (II. Korinthus 12:1,4). János apostol látomásban látta a harmadik mennyet, és megkérték, hogy menjen fel oda, hogy az eljövendő dolgokat megmutassák neki (Jelenések 4:1). Bizonyosságot tett a mennyben látott dolgokról, és Jelenések könyvében le is jegyezte azokat. A harmadik menny létere tehát szemtanúk tettek bizonyosságot.

A második következtetés a harmadik mennyről az, hogy ez Isten tartózkodási helye, Isten itt lakik.

A harmadik következtetés az, hogy ez a választott angyalok lakhelye is. Itt lakoznak a jó, választott, szent, nem elbukott angyalok is.

A negyedik következtetés az, hogy a menny valós, határozott hely.

Az ötödik következtetés az, hogy a menny mindig fenti irányban van. A föld, az ég és az úr fölött található. A föld fölött, az első menny és a második menny fölött.

A hatodik következtetés az, hogy ez az a hely, ahonnan Isten uralkodik.

Ez az, ahonnan Isten gondviselészerűen uralkodik, teljhatalmúan uralkodik; uralkodásának minden egyes szempontja a harmadik mennyből történik.

A hetedik következtetés az, hogy Isten itt kap imádatot.

A nyolcadik következtetés pedig az, hogy most ez az eltávozott szentek lakhelye. A hívők többé már nem szállnak alá Ábrahám kebelére, hanem közvetlenül a mennybe mennek. Ez az eltávozott szentek otthona.

M. Az új Jeruzsálem

A tizenharmadik kifejezés a láthatatlan világ leírására az *új Jeruzsálem* kifejezés.

1. Az Írások

Az *új Jeruzsálem*et három rész említi. Az első, Galátzia 4:26 ahol azt írja, hogy *a magasságos Jeruzsálem szabad*, a földi Jeruzsálem pedig rabságban van.

A második rész Zsidókhöz írt levél 12:22-24, ami arról szól, hogy a *mennyei Jeruzsálem* Isten, a választott angyalok és a megváltott emberek lakhelye.

A harmadik rész Jelenések 21:1-22:5, ami azt tanítja, hogy az új Jeruzsálem az új földön lesz, és részletes leírást ad arról, hogy milyen lesz az új Jeruzsálem.

2. Következtetések

A fenti három írásos említésből hat következtetést vonhatunk le az új Jeruzsálemmel kapcsolatban. Az első az, hogy jelenleg ez a föld fölött van; már létezik, és jelenleg a harmadik mennyben található.

A második következtetés az, hogy ez a háromszemélyű Isten lakhelye; az Atya, a Fiú és a Szentlélek lakhelye.

A harmadik következtetés az, hogy ez a választott angyalok lakhelye; itt élnek azok az angyalok, akik nem buktak el.

A negyedik következtetés az, hogy ez a megváltott szentek lakhelye; a megváltott szentek itt vannak.

Ötödik, az új Jeruzsálem szinonim a mennyel; a kettő egy és ugyanaz. Azt is mondhatnánk, hogy az új Jeruzsálem most a mennyben van, ám akárhogy is, ugyanazon a helyszínen vannak, és többé-kevésbé szinonimák.

A hatodik következtetés az, hogy a jövőben, amikor az új föld létrejön, a menny vagy az új Jeruzsálem száll az új földre. A háromszemélyű Isten örök lakhelye, a választott angyalok és a megváltott emberek az új Jeruzsálemben lesznek, az új földön. Ha valaki különbséget kíván tenni a menny és az új Jeruzsálem között, akkor azt mondhatja, hogy a hívők ma a mennyben

lévő új Jeruzsálembe mennek, és végül az új Jeruzsálem az új földre lesz helyezve, miután a messiási királyságot követően az új földet megteremtik.

Ezt a tizenhárom kifejezést használják a láthatatlan világ leírására. Mind a tizenhárom kifejezést ismernünk kell, tudnunk kell, hogyan tegyünk közöttük különbséget, hogyan viszonyítsuk őket egymáshoz azért, hogy teljes mértékben értsük őket.

N. Következtetések

1. A seol és hádész kifejezésekkel kapcsolatban

Először is, a seol és hádész ugyanaz. A seol héber, a hádész görög kifejezés ugyanarra a dologra. A seol vagy hádész helyszíne a föld középpontjában van, és ezt három dologból tudhatjuk. Elsőként, az Ószövetségben „a mélység országának” nevezik (Ezékiel 26:20, 31:14,16,18, 32:18,24). Másodsor, Efézus 4:9-10 a hádészt a föld alsóbb részeinek nevezi. A föld alsóbb részeiben lévő hádész tehát megfelel a mélység országában lévő seollal. Harmadsor, Máté 12:40-ben a hádésről azt írja, hogy a föld gyomrában, vagy „közepében” található. Ez az egyik oka annak, amiért a seol vagy hádész átmeneti, időleges hely, mert amikor a messiási királyság végén ez a föld megszűnik, a seol vagy hádész sem fog létezni többé.

A második dolog a seollal vagy hádésszel kapcsolatban az, hogy két fő részre oszlanak. Az egyik fő rész az igazaknak volt fenntartva, és ezt az igaz oldalt Ábrahám kebelévé ismeryük. Az Ádám és Jézus mennybemenetele közötti időben a paradicsom Ábrahám kebelében található. A második főbb rész az a nem hívőknek fenntartott hely, angyaloknak és embereknek egyaránt. Ez a második rész három részre tagozódik. Az emberek a tulajdonképpeni hádészban vannak, vagy a hívők körében ma jobban ismert néven: a pokolban. Ezt az első részt két másik néven is ismerjük: abaddon és a sírgödör. A másik két gonoszoknak fenntartott hely a bukott angyaloké. Ezek közül az egyik a mélység (abyss), ami a bukott angyalok fogságának átmeneti helye. A másik a tartarosz, amely azoknak az angyaloknak a börtöne, akik I. Mózes 6-ban vétkeztek. A seolnak vagy hádésznek tehát két fő része volt. Az igazak oldalát Ábrahám kebelévé ismerték. A gonoszok oldalának pedig három része volt: az emberek számára a hádész vagy pokol, ami abaddon vagy sírgödör néven is ismert; a bukott angyalok számára pedig a mélység (abyss) illetve a tartarosz.

2. A gyehenna és a tűznek tava kifejezések

A második következtetés az, hogy a gyehenna és tűznek tava kifejezések ugyanarra a helyre utalnak. Ez a gonoszok végső lakhelye, mind az angyaloké, mind pedig az embereké. Emlékezzünk arra, hogy a seol és a hádész – az ott lévők állapotától függetlenül – átmeneti helyek. A seol és hádész igazaknak fenntartott részét a Messiás mennybemenetele már megszüntette. A gonoszoknak fenntartott része is átmeneti, hiszen gonoszok örök lakhelye nem a pokol, a mélység, vagy a tartarosz lesz, hanem a gyehenna, vagyis a tűznek tava.

3. A menny

A menny Isten lakhelye; a választott vagy jó angyalok lakhelye; azoknak a hívőknek a lakhelye, akik már meghaltak; és a halott szentek lakhelye. Ez a paradicsom jelenlegi helyszíne. Egykor a paradicsom Ábrahám kebelében volt, de most már a mennyben van. A menny vagy ugyanaz, mint az új Jeruzsálem, vagy az új Jeruzsálem van a mennyben.

II. A HOLTAK HELYE AZ ÓSZÖVETSÉGBEN

A. Az Írások

A második fő kategória a holtak helye az Ószövetségben. Talán a legvilágosabb, legegységesebb kép arról, hogy mi volt a helyzet Jesua halála, feltámadása és

mennybemenetele előtt, Lukács 16:19-31-ben található. Ez a gazdag ember és Lázár története. Vegyük észre, hogy ez nem példázat. Jesua nem nevezte példázatnak. A példázatokban nem szerepelnek tulajdonnevek. Ez egy Jézus által elmondott valós, igaz történet.

Lukács 16:19-31 az Ádám és Jesua mennybemenetele között eltelt helyzetet jellemzi. Amikor a holtak helyéről beszélünk az Ószövetségben, ez nem csupán az ószövetségi történelmet jelenti, hanem az ószövetségi történelmet egészen az evangéliumi történelemig, Jézus mennybemeneteléig. A határvonal aközött, ami a holtak helyére vonatkozik az ószövetségi szentek esetében és az újszövetségi szentek esetében, az Jesua mennybemenetele.

B. Ádámtól a Messiás mennybemeneteléig tartó helyzet

Jesua mennybemeneteléig a holtak helyével kapcsolatban négy dologra mutathatunk rá Lukács 16:19-31-ből.

Először is, minden ember, aki meghalt, legyen akár igaz vagy nem hívő, a seolba vagy hádészba szállt alá, ami – ahogyan azt már megjegyeztük –, a Föld középpontjában található.

Másodszor, az igazak Ábrahám kebelébe kerültek, ahol akkoriban a paradicsom volt. Bár az állatok véráldozata elegendő volt ahhoz, hogy az ószövetségi szenteket távol tartsa a pokoltól, arra nem volt elegendő, hogy a mennybe juttassa őket. Az ószövetségi szent is ugyanúgy tért meg, mint ahogyan a mai hívők: kegyelemből, hit által. Azonban mindkét esetben látjuk a vér szerepét. Jézus haláláig a szükséges véráldozatról a mózesi törvény áldozati rendszere és az állatok vére gondoskodott. Mivel ez állatvér volt, a véráldozat csupán „betakarta” a szentek bűneit, de nem vette el azokat. Zsidók 10:1-4 kihangsúlyozza, hogy *lehetetlen, hogy a bikák és bakok vére* (az állatok vére) *eltörölje a bűnöket*. Tehát, bár a véráldozatok elegendőek voltak ahhoz, hogy az ószövetségi szenteket távol tartsa a pokoltól, ám arra nem, hogy a mennybe juttassa őket, mivel a véráldozatok csupán befedték a bűnt, de nem vették el azt. Ennek ellenére Ábrahám kebele, ahol a paradicsom volt, az ószövetségi szent, anyagtalan részének, vagy lelkének örömteli helyszíne volt.

A harmadik dolog a holtak helyével kapcsolatban az Ószövetségben a nem hívőkkel kapcsolatos. A nem hívők magába a hádészba kerültek, vagy más néven a pokolba, az abaddonba, vagy a sírgödörbe. Ábrahám kebelével ellentétben maga a hádész vagy pokol a szenvedés, a gyötrem helye volt.

A negyedik dolog, amire rá kell mutatnunk a holtak helyével kapcsolatban az Ószövetségben az, hogy a seol vagy hádész két fele között leküzdhetetlen szakadék volt. Lehetséges volt átnézni e fölött a szakadék fölött, lehetséges volt beszélgetést folytatni e fölött a szakadék fölött, de lehetetlen volt átkelni az egyik oldalról a másikra. Nyilvánvalóan, ha lehetséges lett volna átkelni, akkor ezek egyoldalúak lettek volna, mivel Ábrahám kebeléből senki nem akart volna a pokolba menni, ám a pokolban lévők mindenképpen vágytak volna bemenni Ábrahám kebelébe. Ez volt tehát az Ádámtól Jesua mennybemeneteléig tartó helyzet.

III. A HOLTAK HELYE MA

A harmadik fő kategória a holtak helyére vonatkozik ma. Ezt a pontot a hívők és nem hívők viszonyában tanulmányozzuk.

A. A hívők

A hívők tekintetében: a Messiás munkája megváltoztatta a hívők teljes helyzetét. Pontosabban a Messiás három tette hozta létre ezt a változást.

1. A Messiás halála

Amikor Jesua meghalt, akkor minden bűnünkért meghalt. Minden idők minden bűnéért meghalt, azokért, amelyeket a halála előtt követtek el, és azokért is, amelyeket a halála után követnek el. Jézus halála volt az, ami elvette az ószövetségi szentek bűneit is.

2. A Messiás alászállása

Amikor Jesua meghalt, a lelke, vagyis az anyagtalán része leszállt a seol vagy hádész igaz részébe. Máté 12:40-ben Jesua megjövendölte, hogy le kell szállnia a föld gyomrába, ahol a seol vagy hádész található. Efézus 4:9 kijelenti, hogy Jézus leszállt a föld alsóbb részeibe.

I. Péter 3:18-19 rámutat arra, hogy Jézus *a tömlöczben lévő lelkeknek is prédikált*. Ezek a lelkek a pokolban lévő nem hívők voltak. Néhányan félreértették ezt a verset, és azt tanították, hogy mivel prédikált, bizonyára az evangéliumot hirdette nekik, s ezzel adott nekik egy második esélyt a megtérésre. Az itt használt görög szó azonban nem az jelenti, hogy „az evangéliumot prédikálni”, hanem az a görög szó, amelynek a jelentése egyszerűen „kihirdetni valamit”. Amikor Jesua alászállt, a lelke kihirdette, hogy a halála garantálja a megváltatlanok ítéletét. Jesua ezt a pokolban lévőknek hirdette ki. Emiatt néhányan azt feltételezték, hogy Jesua a pokolba szállt alá, azonban nem ezt tette. Azt mondta a kereszten haldokló latornak, hogy még aznap mindketten a paradicsomban lesznek, nem pedig a pokolban. Amikor Jézus meghalt, a lelke a seol vagy hádész igazának fenntartott részébe szállt alá, Ábrahám kebelébe. A fentiekben láttuk, hogy az Ábrahám kebelében lévők látták azokat, akik a pokolban vannak, és tudtak beszélni hozzájuk. Jesua lelke tehát alászállt Ábrahám kebelébe, és kihirdette, hogy a Messiás halála garantálta jövőbeni ítéletüket. Jézus halála csakis az Ábrahám kebelében lévő lelkek számára jelentett előnyt, nem a pokolban lévő lelkek számára.

3. A Messiás mennybemenetele

Amikor a Messiás a mennybe ment, az ószövetségi szentek lelkét magával vitte; *foglyokat vitt fogva* (Efézus 4:8-10). Azok, akiket Ábrahám kebelének korlátai magukban tartottak, most kivétettek Ábrahám kebeléből. Mindazok az igaz lelkek, akik Jesua mennybemenetele előtt haltak meg, most felmentek a mennybe Jézussal. Ennek eredményeként Ábrahám kebele, a seol vagy hádész igaz oldala, eltöröltetett, és a paradicsom többé nem Ábrahám kebelében van. A paradicsom ma a harmadik mennyben van (II. Korinthus 12:1-4).

A Messiás e három tettének eredményeként a szentek lelke ma egyenesen a mennybe kerül. Nincs többé átmeneti „visszatartás”. Abban a pillanatban, hogy a hívő meghal, azonnal Isten jelenlétébe kerül. II. Korinthus 5:6-8 azt tanítja, hogy kiköltözni a testből azt jelenti, hogy jelen vagyunk az Úrnál, az Úr pedig a harmadik mennyben van. Filippi 1:21-23 azt írja, hogy halálban eltávozni annyit tesz, hogy a Messiással vagyunk, és a Messiás a harmadik mennyben van, az Atya Isten jobbján ül.

B. A nem hívők

A nem hívők tekintetében semmi nem változott. A nem hívőkkel ma is ugyanaz történik, mint ami a Jesua mennybemenetele előtti helyzet volt. A nem hívők lelke ma is magába a hádészba vagy pokolba száll alá.

IV. A HOLTAK HELYE A JÖVŐBEN

A negyedik fő kategória a holtak jövőbeni helyére vonatkozik, s ezt a témát két részre osztjuk: a hívők jövőjére és a nem hívők jövőjére.

A. A hívők jövője

A holtak jövőbeli helyéről szóló tanulmányt a hívőkkel kapcsolatban két időszakra osztjuk.

1. A messiási királyság

János Jelenések 20:4-6-ban jellemzi azokat a szenteket, akik részesei lesznek a Messiás millenniumi uralkodásának.

A gyülekezeti kor szentjeire vonatkozóan a 4. vers szerint, akiknek *adaték ítélletét*, feltámadnak az elragadtatáskor. Itt a Messiás ítélőszékéről van szó, a hívő cselekedeteinek megítéléséről, ami meghatározza majd a királyságban elfoglalt helyzetüket. A gyülekezeti kor szentjei ezután visszatérnek Jესuával a második eljövételkor, és együtt uralkodnak vele a földön az ezer éves királyságban.

A nagy nyomorúság szentjei, *akiknek fejüket vették a Jézus bizonyágtételéért*, szintén feltámadnak a második eljövételkor. A gyülekezeti kor szentjeihez hasonlóan ők is együtt uralkodnak majd a Messiással ezer évig.

Az ószövetségi szentek csak a második eljövétel után támadnak fel (Ézsaiás 26:19, Dániel 12:2), és a királyság ideje alatt az ígéret földjén lesznek. Az ószövetségi szentek öröklik az ígéret földjének egészét.

2. Az örök rend

A hívő jövőjének második fázisa az örök rend, vagy örök állapot lesz, amire az új Jeruzsálemben kerül sor. Az új Jeruzsálem, amely jelenleg a harmadik mennyben van, vagy azonos a harmadik mennnyel, leszáll az új földre, amelyet Isten teremt majd a messiási királyság után (Jelenések 21:1-22:5). Ekkor a paradicsom az új Jeruzsálemben lesz, az új földön (Jelenések 2:7).

A hívők jövője végül az örök állapotban az Isten által teremtett új földön lévő új Jeruzsálemben lesz.

B. A nem hívők jövője

A holt nem hívők jövőjének állapotát hat pontban foglaljuk össze.

1. Az örök állapot

A nem hívők az ezer éves messiási királyság végéig a hádészban vagy seolban maradnak. A nem hívők lelke csak az ezer év végén vétetik ki a hádészból vagy pokolból (Jelenések 20:11-15). A lelkek kivételét a pokolból második feltámadás néven ismerjük, mert az összes nem hívő teste feltámad, és az összes nem hívő lelke kivétetik a pokolból, tehát ezen a ponton a pokol megsemmisül.

A második feltámadás után – amelynek során a pokolban lévő lelkek kivétnetnek, és a nem hívők feltámasztott testei egyesülnek ezekkel a lelkekkel – mindezek a nem hívők a nagy fehér trón ítélet előtt állnak. A nagy fehér trón ítélet célja nem az, hogy meghatározza, vajon megváltottak vagy megváltatlanok-e ezek az emberek, hiszen ez a halál beálltakor örökre eldő. A nagy fehér trón ítélet célja a büntetés mértékének meghatározása, mert egyesek többet szenvednek majd, mint mások.

A nagy fehér trón ítélet után a nem hívők örök lakhelyükre kerülnek, ami a gyehenna vagy a tűznek tava.

2. Az Írások

A második pont az Írással kapcsolatos. A gyehennára és a tűznek tava vonatkozó részeket korábban már megvitattuk. Azokból a fejezetekből meghatároztuk, hogy a nem hívők örök lakhelye a tűz tava.

3. Leíró kifejezések

A nem hívő halottak jövőbeli helyével kapcsolatos harmadik pont az, hogy megfigyeljük azokat a leíró részeket, amelyek jellemzik örök állapotukat. Kilenc kifejezés jellemzi a nem hívők örök állapotát.

Elsőként a *gyehenna tüze* (Máté 5:22, 18:9).

Második, a *gyehenna büntetése* (ítélete) (Máté 23:33).

Harmadik, a *külső sötétség*. A világosság helyével ellentétben ez a külső sötétség helye (Máté 8:12, 22:13, 25:30).

Negyedik az *olthatatlan tűz*. A tűz tava örökké ég, ez tehát a kiolthatatlan tűz (Máté 3:12, Márk 9:43, Lukács 3:17).

Ötödik, az *örök tűz*. Ez a tűz tavának örökkévaló voltát hangsúlyozza (Máté 25:41, Júdás 7).

Hatodik, az *örök veszedelem* (II. Thesszalonika 1:9). Itt is az örök, folyamatos, vég nélküli pusztulást látjuk, a gyötrelmet, kínoztatás helyét.

Hetedik, a *tüzes kemence*. Gyakran a maga a tűz kifejezés a lényeg, hiszen ez a gyötrelmet eszköze (Máté 13:42, 50).

Nyolcadik, a *sötétség homálya*, ami szintén a világosság ellentétét hangsúlyozza (II. Péter 2:17, Júdás 13).

S a kilencedik a *második halál*. Az első halál a fizikai halál, a második halál pedig az örök, lelki halál a tűznek tavában (Jelenések 2:11, 20:14, 21:8).

4. A nem hívők állapota a tűznek tavában

A negyedik pont a nem hívő halottak jövőbeli helyével kapcsolatban a nem hívők állapota a tűznek tavában. Ez a *kínlódásuknak füstje* (Jelenések 14:10-11). *Tűzük el nem aluszik* (Márk 9:48). A *sírás és fogcsikorgatás* állapota (Máté 8:12, 13:42,50, 22:13, 24:51, 25:30, Lukács 13:28). A szentségtelen társulások helye (Jelenések 21:8, 22:15). Olyan állapot, amelyben Isten haragját szenvedik el örökké (János 3:36).

5. Következtetések

A holtak helyéről a nem hívők jövőjével kapcsolatban nyolc következtetést vonhatunk le: először is, az isteni kegytől (jótéteménytől) való teljes megfosztottság; másodsor, az élet folyamatos zavara; harmadszor, a lélek és test fájdalmának ideje; negyedszer, a lelkiismeret-furdalás helye; ötödször, gyötrelmes; hatodsor, az elkeseredettség, reménytelenség helye; hetedszer, a kínok helye; és nyolcadszor, a tudatosság örök állapota.

6. Az időtartam

Az ilyen gyötrelmet, kínlódás időtartama örökkévaló (Jelenések 14:11). Ugyanannyi ideig tart, mint a szentek örökkévaló öröme, boldogsága (Máté 25:46). Azt írja, hogy „férgük soha nem hal meg” (Márk 9:48).

A nem hívők örök állapota a negatív aspektus. Minél inkább megértjük, hogy mit mond a Biblia a nem hívők örök állapotáról, annál inkább örvendeznünk kell abban, hogy mitől mentette meg Jézus a hívőt saját halálán keresztül.

V. A HOLTAK HELYÉRE VONATKOZÓ HAMIS NÉZETEK

Az ötödik fő kategória a holtak helyére vonatkozó hamis nézeteket tartalmazza. Két főbb, hamis nézet létezik, és mindkettő elsődlegesen a római katolicizmusból eredt.

A. A limbus infantum tanítása

Az első hamis nézetet limbus infantum néven ismerjük. Ez a tanítás azokra vonatkozik, akik csecsemőkorukban halnak meg. A *limbus* latin szó, amelynek jelentése „szél, perem”. A

katolicizmusban a limbus infantum a pokol tornácán, szélén lévő hely; az a hely, ahová a megkereszteletlen csecsemők kerülnek. Ha egy csecsemő úgy hal meg, hogy nem volt megkeresztelve, akkor nem a pokolba kerül, hiszen még csak gyermek, de a mennybe sem, mivel nem lett megkeresztelve.

Azt tanítják, hogy létezik egy különleges hely a pokol peremén, ahova a megkereszteletlen csecsemők kerülnek. Itt nem bűnhődnek, ám a menny áldásaiból ki vannak zárva.

Ez a holtak helyére vonatkozó hamis tanítás, és két ponton is kritizálható. Mindenekelőtt, ezt a nézetet teljességgel egy másik hamis tanra alapozzák, a keresztség általi újjászületésre, amely szerint az ember vízkeresztség által üdvözülhet. Úgy gondolják, hogy ha megkeresztelnek egy csecsemőt, az a néhány csepp víz spirituálisan megmenti a gyermeket. Mivel hisznek a keresztség általi újjászületésben, és hiszik, hogy a keresztség üdvözítheti a csecsemőt, ám a keresztség hiánya nem, így kitaláltak egy helyet, ahová a csecsemők kerülhetnek, ami sem nem a pokol, sem a menny, hanem egy hely a pokol tornácán.

A második kritika az, hogy Biblia sehol sem említ ilyen helyet. Az Írásban nem ismeretes ez a hely. Ez egész egyszerűen hagyomány csupán, és egyházi hagyományokból nem szabad teológiát létrehozni. A Biblia az egyetlen, kizárólagos tekintély mind a hit, mind pedig a gyakorlat terén.

B. A purgatóriumról szóló tanítás

A holtak helyével kapcsolatos második hamis nézet a purgatóriumra, tisztítóüzre vonatkozó tanítás. Ez a gyakoribb hamis álláspont. Ezt a részt három pontban vizsgáljuk.

1. A purgatórium fogalma

A „purgatórium” szó a latin „megtisztítani” szóból ered. A katolicizmus szerint a purgatórium a megtisztulás helye azok számára, akik nem elég rosszak ahhoz, hogy a pokolba kerüljenek, ám nem elég jók ahhoz sem, hogy a mennybe kerüljenek. Így az egyén eltölt egy adott időt a purgatóriumban, s végül a mennybe mehet.

„De meddig kell a purgatóriumban maradniuk?” Erre azt válaszolják, hogy ez az egyén szükségétől függ. A purgatóriumban töltött időt lerövidítheti az imádkozás, a jó cselekedetek, a misén való részvétel, a bűnhődés és a bűnbocsánat megvásárlása.

2. A purgatórium tanításának feltételezett alátámasztása

„Hogyan támasztják alá ezt a tanítást?” Mindenekelőtt az Írásból próbálják meg alátámasztani ezt a tanítást. Hat részt használnak az Írásból.

Ézsaiás 4:3 azt írja, hogy *Jeruzsálem vére megtisztíttatik.*

Mikeás 7:8: *mert ha még a setétségben ülnék is, az Úr az én világosságom!*

Zakariás 9:11: *a te foglyaidat is kibocsátom a kútból* (angolban: a gödörből).

Malakiás 3:2: *Hiszen olyan ő, mint az ötvösnek tüze, és a ruhamosóknak lúgja!*

I. Korinthus 3:13-17, amely a Messiás ítélőszékénél lévő *tűzről* szól.

I. Korinthus 15:29, ami a holtakért való keresztségéről szól.

Ezt a hat írásos „bizonyítékot” próbálják meg felhasználni a purgatórium tanának bizonyítására. A valóságban azonban ezek közül egyik sem tanítja a purgatórium fogalmát.

A fő érvük valójában apokrif írásokra támaszkodik. A kulcsfontosságú bizonyíték az apokrif iratokból ered, nem az Írásokból. Az általuk használt rész a Makkabeusok II. könyvében található, a 12:41-45 részben (idézet a katolikus Bibliából Szent István Társulat - szerk).

„Mindnyájan dicsőítették az Urat, az igazságos bírót, aki azt is fölfedi, ami rejtve van. Aztán imádkozni kezdtek, és könyörögtek, hogy az elkövetett bűnök teljes bocsánatot nyerjenek. A nemes lelkű Júdás azonban figyelmeztette a csapatokat, hogy óvakodjanak a büntől, hisz saját szemükkel láthatták az elesettek példáján a bűn következményeit. Aztán gyűjtést rendezett a katonák között, és mintegy 2000 ezüst drachmát küldött Jeruzsálembe engesztelő áldozat

bemutatására. Ilyen szépen és nemesen viselkedett, mivel gondolt a feltámadásra. Ha ugyanis nem hitt volna az elesettek föltámadásában, fölösleges és értelmetlen dolog lett volna a halottakért imádkozni. Arról is meg volt győződve, hogy akik jámborságban halnak meg, azokra nagy jutalom vár – ez szent és jámbor gondolat volt. Azért mutatott be engesztelő áldozatot, hogy megszabaduljanak bűneiktől.”

Ez a fő bizonyíték, amit a római katolikus egyház a purgatórium tanítására használ. Ezért döntöttek úgy, hogy a Makkabeusok könyve része az Írásoknak, bár ezt a zsidók sosem fogadták el, és Jesua idejében a Makkabeusok könyveit sosem sorolták azok közé, amelyek az Írást alkották.

3. A purgatórium tanításának bírálata

A purgatórium tanításával szemben három bírálatot fogalmazhatunk meg. Elsőként, az általuk idézett hat Írás közül egy sem tanít arról, hogy lenne bármilyen purgatórium. Ézsaiás 4:3 Jeruzsálem bűneinek megbocsájtásáról szól a nyomorúság végén. Mikeás 7:8 spirituális igazság, amely szerint még akkor is, ha a hívő a *sötétség* helyére kényszerül, Isten ott lesz neki *világosságul*. Ez a rész nem azt állítja, hogy az egyén a purgatóriumban van. Zakariás 9:11 a jövőbeni feltámadásról szól, nem a purgatóriumról. Malakiás 3:2 a nagy nyomorúság ítéleteiről szól, nem a purgatóriumról. I. Korinthus 3:13-17 a Messiás ítélőszékéről szól az elragadtatást követően a mennyben, nem pedig a purgatóriumról. I. Korinthus 15:29 tekintetében pedig, akármi is legyen a holtakért való keresztség, még véletlenül sem utal a purgatóriumra, mint a megtisztulás helyére. Az idézett írásrészek közül tehát egyik sem tanítja azt, hogy létezne purgatórium nevű hely.

A második bírálat rámutat arra, hogy a fent idézett apokrif utalás pont a katolikus egyház tanítása ellenére bizonyít, mivel az abban a részben szereplő bűn kifejezetten a bálványimádás bűne volt. A katolicizmusban a bálványimádás azonban egyike a „hét halálos bűnnek”, amiért csakis pokol járhat, nem purgatórium. Így még akkor is, amikor a Makkabeusok könyvében szereplő utalást használják, az is ellenükre bizonyít, hiszen a bálványimádás bűnéért még a katolicizmus szerint is nem purgatórium, hanem pokol jár.

A harmadik bírálat az, hogy a purgatórium fogalma a Messiás bevégzett munkájának egyértelmű tagadása. Az Újszövetség tanítása azonban az, hogy amikor Jézus meghalt a kereszten, a munka elvégeztetett, és a Messiás elvégzett, befejezett munkája azt jelenti, hogy a hívő egyszer s mindenkorra megtisztult a bűneitől.

A hívőnek nem kell átesnie a megtisztulás időszakán a purgatóriumban (Titus 2:14, Zsidókhöz írt levél 1:3). A Messiás munkája befejezett, és ebben belefoglaltatik a bűnök teljes bocsánata, s ezért a hívőnek nem kell átesnie a megtisztulás időszakán a purgatóriumban, mielőtt beléphetne a mennybe.